

динах зрубної культури Доно-Донецького лісостепу»; В. В. Отрощенко «Нові знаки з пам'яток зрубної культурно-історичної спільноти»; І. Є. Сафонов (Воронеж) «До питання щодо календарної системи зрубної спільноти». Кількість посудин з «графіті» досягла чотирьохсот і їх всебічне вивчення виливається в окрему перспективну тему дослідження. Я. П. Гершкович у доповіді «Про характер заселення Середнього Подонцов'я за доби пізньої бронзи» зосередився на заключному періоді доби пізньої бронзи — матеріалах бондарихінського, білоградівсько-чорноліського та саргаринсько-олексіївського вигляду, їх взаємосполученні у комплексах поселень.

Своєрідним підсумком роботи семінару стало вироблення Протоколу про наміри між відділом первісної археології ІА НАН України, Центрально-Донецькою експедицією при ІА НАН України та кафедрою археології Воронежського державного університету Російської Федерації. В ньому йдеться про напрямки подальшої наукової співпраці на міждержавному рівні. Протокол затверджений директором ІА НАН України академіком Толочком П. П. та ректором Воронежського державного університету професором Гусевим В. В. і нині є запорукою подальшої співпраці науковців двох джерел.

Примітки

¹ *Епоха бронзи Доно-Донецького регіона (матеріали українсько-російського полевого археологічного семінару).* — Луганск, 1995. — 40 с.

Ю. М. Бровендер, В. В. Отрощенко, А. Д. Пряхін

«СВІТ ОЛЬВІЇ» (ювілейні наукові читання пам'яті Л. М. Славіна)

27—29 листопада 1996 р. у м. Києві відбулися ювілейні наукові читання «Світ Ольвії», присвячені 90-річчю від дня народження відомого українського вченого-антикознавця, член-кореспондента НАНУ, професора Лазара Мойсейовича Славіна.

Л. М. Славін (11.VI.1906—30.XI.1971) увійшов в історію вітчизняної науки насамперед як визначний фахівець в галузі археології та історії античного суспільства, невтомний дослідник давньогрецького міста Ольвії та її хори, який протягом 35 років керував роботою Ольвійської експедиції ІА НАНУ. У 1939—1945 рр. Л. М. Славін був директором Інституту археології НАНУ, а з 1944 по 1970 рр. очолював створену ним вперше в Україні кафедру археології Київського університету ім. Т. Г. Шевченка.

Багатогранна діяльність відомого археолога, педагога і організатора науки знайшла відображення у видрукованому до конференції збірнику¹. У першій частині збірника висвітлюються життєвий та творчий шляхи вченого. Тут же вперше наводиться повна бібліографія його наукових праць та публікацій про нього. Друга частина збірки містить тези доповідей меморіальних читань, що висвітлюють подальшу розробку тих проблем, над якими плідно працював вчений протягом життя.

Пленарне засідання конференції відбулося у Гуманітарному корпусі Національного Університету ім. Т. Г. Шевченка, саме там, де колись було розташовано очолюваний ним Інститут археології НАНУ, а згодом — кафедру археології історичного факультету. Конференцію відкрив віце-президент НАНУ, директор Інституту археології НАНУ, академік НАНУ, професор П. П. Толочко, який відзначив, що ім'я Л. М. Славіна — ціла епоха в історії вітчизняної археології. Заступник директора ІА НАНУ, член-кореспондент НАНУ, професор С. Д. Крижицький у своєму виступі підкреслив, що завдяки Л. М. Славіну, невтомному досліднику Ольвії, вона стала еталонною пам'яткою, відомою багатьом археологам світу. Про непересічну роль Л. М. Славіна в організації та керівництві кафедрою археології і її сучасне життя розповів декан історичного факультету Національного університету ім. Т. Г. Шевченка, д. і. н. професор А. Г. Слосаренко. Із словами привітання до конференції звернувся — заступник головного редактора часопису «Вестник древней истории» д. і. н. професор Ю. Г. Виноградов (Москва). Голова Одеського археологічного товариства, заступник директора Одеського археологічного музею к. і. н. С. Б. Охотніков.

На робочих засіданнях конференції в Інституті археології НАНУ було заслухано 40 доповідей вчених з наукових установ Києва, Москви, Воронежа, Одеси, Миколаєва, Херсона, Бердянська, Симферополя, Севастополя, Керчі та інших міст. Тематика доповідей, яким був притаманний високий науковий рівень, та які переважно ґрунтувалися на нових археологічних матеріалах, визначалася назвою ювілейних меморіальних читань — «Світ Ольвії».

У ґрунтовних доповідях С. Д. Крижицького, В. В. Крапівіної (Київ) «Ольвія у світлі новітніх археологічних досліджень (1972—1996)» та С. Б. Буйських (Київ) «Основні результати та завдання вивчення хори Ольвії» було в загальних рисах підбито підсумки дослідження Ольвії та її сільської округи за чверть сторіччя та окреслене коло перспектив та наріжних проблем майбутнього дослідження античних пам'яток Нижнього Побужжя. Вивченню окремих районів та археологічних комплексів міста, його топографії були присвячені доповіді Н. О. Лейпунської (Київ) «Дослідження Центрального кварталу в Ольвії (1956—1979)», В. І. Яковенко (Парутинно) «Культові приміщення у будинках західної частини ольвійської агори», Ю. І. Козуб (Київ) «Нові роз-

копки передмістя та некрополю Ольвії», В. О. Папанової (Бердянськ) «Маловідомі матеріали з архіву П. І. Кеппена», В. І. Назарчука (Київ) «Новий комплекс античного розписного тиньку з Ольвії». Дещо незвичайний аспект, що змальовує риси особистого світу мешканців Ольвії, було піднято в яскравій доповіді Ю. Г. Виноградова (Москва) «Із інтимного життя ольвіополіток».

Про історію вивчення ремесла Ольвійського полісу доповіли на конференції В. В. Крутилов (Київ). Деякі важливі проблеми монетарної справи Ольвії були проаналізовані у доповідях А. С. Русаєвої, М. В. Русаєвої (Київ) «Символіка та художні особливості монет Ольвії VI—V ст. до н. е.», С. Я. Ольговського (Київ) «Литі монети та бронзолитварне ремесло у Нижньому Побужжі», М. І. Золотарьова (Севастополь) «Новий скарб ольвійських дельфіноподібних монет з розкопок на острові Березань». Березанська тематика, що природно, завжди прямо пов'язана з ольвійською, знайшла висвітлення також у доповідях В. М. Отрешка (Київ) «Березань та рання Ольвія: проблеми співвідношень» та В. В. Назарова (Київ) «Дослідження Березанського поселення у 1960—1980 рр.».

Великий інтерес викликала низка розробок, присвячених різним аспектам греко-варварських культурно-економічних та політичних взаємин у Північно-Західному Причорномор'ї. Це доповіді С. С. Безасоної (Київ) «До питання про скіфсько-ольвійські контакти VI—V ст. до н. е.», А. С. Русаєвої (Київ) «Ольвія і Неаполь (до питання про заснування скіфської фортеці в Тавриці)», Н. О. Гаврилюк (Київ) «Значення степового Побужжя-Поінгулля для Ольвійського еколого-економічного району», В. П. Билкової (Херсон) «Основні етапи історичного розвитку Нижнього Подніпров'я в античну епоху», О. В. Каряки (Київ) «До питання про специфіку торгових відносин греків і варварів», Ю. В. Болтрика (Київ) «Великі золоті ворварки у скіфів», С. Ю. Сапиркіна (Москва) «Тіра та фракійські царі», До цієї групи доповідей примикає і дослідження В. І. Клочко (Київ) «Нові аспекти зв'язків Північного Причорномор'я зі Східним Середземномор'ям в пізньому бронзовому віці».

На матеріалах не тільки Ольвії, а й античних пам'яток всього Північно-Західного Причорномор'я ґрунтувалася і доповідь А. В. Буйських (Київ) «Про культурову архітектуру античних міст Північного Причорномор'я VI—V ст. до н. е.». Окрему цікаву направленість мали наукові доповіді, в яких піднімалися питання критики текстів античних авторів і співвідношенні з археологічними реаліями. Це доповіді О. П. Медведєва (Воронеж) «Ольвійські торгові шляхи та ступінь достовірності етногеографічних даних Геродота», М. М. Ісєлева (Київ) «Нижче Побужжя та Нижнє Подніпров'я перших сторіч н. е. в описі античних авторів», О. Є. Малюкевича (Одеса) «До питання про локалізацію Гермонактового селища», М. Ф. Федосєєва (Керч) «Переправа через Боспор Кімерійський».

Слід відзначити і той факт, що на конференції прозвучав ряд доповідей фахівців суміжних наук, що ґрунтувались здебільшого на ольвійському матеріалі, а саме — Г. О. Пашкевич (Київ) «З історії палеоботанічних досліджень в Ольвії», О. П. Журавльова (Київ) «Історія археологічних досліджень в Ольвії», С. В. Панькова (Київ) «Про техніко-технологічне опорядження античного залізодобувного та обробного виробництва Північного Причорномор'я», І. О. Костюк (Київ) «Про реставрацію ольвійської кераміки із колекції НМІУ».

Низка цікавих доповідей торкалася розкриття важливих питань археології та історії суміжних з Ольвією регіонів Північного Причорномор'я — Херсонеса, Боспору і Таврики загалом. Це доповіді Л. В. Марченка (Севастополь) «Просторова організація Херсонеса Таврійського», Є. Я. Туровського (Севастополь) «Аграрні пам'ятки Маячного півострова у структурі ближньої хори Херсонеса на Гераклеїському півострові IV—II ст. до н. е.», Н. О. Сон, В. М. Зубаря (Київ) «З приводу інтерпретації нового латинського напису з Херсонеса», В. О. Кутайсова та В. Б. Уженцева (Сімферополь) «Ранній будівельний ярус Калос-Лімену (підсумки дослідження)», О. О. Масленнікова (Москва) «Особливості організації хори Ольвії та Боспору в VI—V ст. до н. е.», М. В. Скржинської (Київ) «Вплив аттичного живопису на складання міфологічних образів у населення Боспору», В. Ю. Юрочкіна (Сімферополь) «До питання про черняхівську кераміку Криму». Серед них особливо слід відзначити співдоповідь В. М. Зубаря (Київ), О. Я. Савелі (Севастополь), Т. Сарновського (Варшава) «Римське військове святлище у Балаклаві», в якій йшлося про відкриття унікальної пам'ятки, що суттєво змінило уяви про характер римської військової присутності в Північному Причорномор'ї у перші сторіччя н. е.

Під час обговорення окремих доповідей виступаючи на конференції неодноразово підкресливали її високий організаційний та науковий рівень. На заключному засіданні було затверджено резолюцію конференції, де її робота була одностайно схвалена. В своїх практичних рекомендаціях конференція прийняла рішення про видання зачитаних доповідей в окремому випуску журналу «Археологія», а також:

— порушити питання про присвоєння кафедрі археології та музеєзнавства Національного університету ім. Т. Г. Шевченка імені член-кореспондента НАНУ, професора Л. М. Славина;

— наукові читання пам'яті Л. М. Славина зробити регулярними й наступні провести у заповіднику «Ольвія»;

— подати у науковій пресі інформацію про роботу конференції.

Наприкінці хотілося б зазначити, що, окрім безпосередніх організаторів, доповідачів та почесних гостей конференції, у її роботі активну участь взяли науковці з різних міст СНД, студенти столичних вузів, наукова та творча громадськість м. Києва. Роботу конференції спокійно висвітлювали телебачення, радіо та преса. На адресу конференції надійшли вітальні листи та телеграми від багатьох колег з України, Росії, Польщі, Югославії, Греції.

І головне — наукові ювілейні згадки «Світ Ольвії», на наш погляд, відродили той добрий дух наукової пошуку, творчого змагання, коректності та інтелігентності дискусій, що був притаманий Л. М. Славину. Будемо сподіватись, що цей дух збережеться в нас і надалі.

Примітки

¹ «Мир Ольвіи». Памятник исследователю и исследование памятника // Материали юбилейних чтений, посвященных 90-летию со дня рождения профессора Л. М. Славина. — К., 1996. — 208 с.

С. Б. Буйських